

Nr 49.

Af herr **Wijkander m. fl.**, *angående ändring i 8 § af förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910.*

I en vid 1910 års riksdag inom Andra kammaren afgifven motion nr 287 framställde direktören S. Palme yrkande, att liffförsäkringsanstalt måtte frikallas från inkomstskatt för den del af sin behållna inkomst, som sådan anstalt använder för återbäring till försäkringstagare eller afsätter för framtida återbäring till dessa.

Bevillningsutskottet afstyrkte motionen, men tre af utskottsledamöterna, herr Branting, friherre Bonde och herr Kobb, hade i förståelse af motionens innebörd och syfte mot beslutet afgifvit reservation samt däri hemställt, att åt 8 § i Kungl. Maj:ts förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt måtte gifvas sådan affattning, att bland de moment, som angåfve, hvad som icke borde beskattas, infördes äfven ett af följande lydelse: »hvad som liffförsäkringsanstalt använder för återbäring till försäkringstagare eller afsätter för framtida återbäring till dessa». Efter öfverläggning i frågan vid behandling af omförmälda skattelagförslag beslöt Andra kammaren med 133 röster mot 72 att icke bifalla reservationen.

Det vill emellertid synas, som om anledningen till afslagsbeslutet icke egentligen vore att söka i en orubblig öfvertygelse om det förment oberättigade i det kraf, för hvilket herr Palmes förenämnda motion och omförmälda af herr Branting m. fl. afgifna reservation varit ett uttryck. Vid det förhållande, att bevillningsutskottets åberopade betänkande först så sent som den 2 juni förekom till behandling i Riksdagen, synes fast mer den omständigheten hafva utöfvat inflytande, att Riksdagens ledamöter under de sista veckornas oerhörda brådska icke haft tillfälle att ägna tillräckligt ingående pröfning åt alla de särskilda omständigheter, af hvilka frågans afgörande vore beroende. I förhoppning, att den tid, som förgått sedan frågans senaste behandling i Riksdagen, varit egnad att bereda ett gynnsammare mottagande, har det syntts lämpligt att ånyo fästa Riksdageus uppmärksamhet vid denna fråga.

Till en början torde böra erinras därom, att under nästlidet års sommar regeringsrätten meddelat utslag på besvär af de särskilda svenska

lifförsäkringsaktiebolagen i fråga om deras inkomsttaxering år 1908, därvid regeringsrätten icke funnit skäl göra ändring i kungl. kammarrättens af herr Palme i hans förut omnämnda motion omförmälda utslag. Regeringsrätten har således i likhet med kammarrätten ansett de belopp, försäkringsanstalt använder till återbäring till försäkringstagare eller afsätter för framtida återbäring, böra betraktas som beskattningsbar inkomst för anstalten. Vid ärendets behandling i regeringsrätten intog emellertid regeringsrådet Lindstedt, hvilken väl måste anses som en af vårt lands förnämsta auktoriteter i försäkringsfrågor, en annan ståndpunkt än rättens flesta ledamöter och lät såsom sin mening till protokollet anteckna följande:

»Som det jämlikt bestämmelserna i bolagsordningen och de för bolagets lifförsäkringsverksamhet fastställda grunder ålegat bolaget att verkställa ifrågavarande afsättning för utbetalning till försäkringstagarna samt afsättningen därför måste anses föranledd af de ingångna försäkringsaftalen i den mån dessa genom bolagsordningen och de fastställda grunderna regleras och förty ej synes kunna hänföras till sådan behållning af bolagets rörelse, som enligt bevillningsförordningen eller förordningen om inkomstskatt bör räknas såsom beskattningsbar inkomst, finner jag skäligt att, med upphäfvande af kammarrättens öfverklagade utslag, fastställa pröfningsnämndens i målet fattade beslut.»

Under återropande till stöd för nu förevarande framställning af ej mindre hvad regeringsrådet Lindstedt sålunda anfört än äfven innehållet i de vid herr Palmes till nästlidet års Riksdag i ämnet väckta motion fogade bilagor, må särskildt framhållas följande.

Det torde numera få anses allmänt erkänt, att den tillslutning, lifförsäkringsidén och därmed också lifförsäkringsrörelsen vunnit i vårt land, är för såväl landet i dess helhet som den stora mängden af lifförsäkrade till största gagn. Lifförsäkringsidéns utomordentliga betydelse får väl framför allt sökas däri, att den innebär den kraftigaste uppmuntran för den enskilde samhällsmedlemmen till sparsamhet och nödig omtanke för betryggande af egen och efterkommandes framtida ekonomiska ställning. Den tillslutning, lifförsäkringsidén vunnit i ett land, kan därför i viss mån betecknas som mätare af sparsamhet och ekonomiskt välstånd. Tillslutningen medför naturligen äfven för själfva rörelsen den fördel, att densamma kan fortgå och utvecklas efter allt säkrare och mera noggrant utstakade riktlinjer utan kännbara kastningar och oberäkneliga afbräck. En följd häraf åter torde vara, att försäkringen i högsta möjliga grad *billiggöres* för försäkringstagaren. Att så sker, måste gifvetvis i sin ordning bidra till ytterligare ökad tillslutning.

Lifförsäkringens prisbillighet kan emellertid icke bedömas allenast efter rådande premiesatser. Försäkringstagarens verkliga kostnad för försäkringen är nämligen premien, minskad med det belopp, som af försäkringsbolaget till försäkringstagaren återbäres såsom en reglering af deras ömsesidiga mellanhafvande. Men detta regleringsbelopp är omöjligt att närmare angifva, förrän försäkringsbolaget haft tillfälle att exakt beräkna de kostnader, det haft för försäkringen.

Upprepade gånger har redogörelse lämnats för den metod, ett försäkringsbolag har att tillämpa vid bestämmandet af premiesats och verkställande af slutlig reglering af försäkringskostnaden, och torde det för denskull nu vara till fyllest att allenast erinra därom, att försäkringsbolaget, med tillämpning af det numera såsom det enda rationellt riktiga ansedda förskottspremiesystemet, vid premiens bestämmande måste, för att använda ett i detta sammanhang ofta upprepadt uttryck, hålla sig på den säkra sidan och således begagna sig af beräkningsgrunder till synes starkare än verkligheten kräft, att såsom korrektiv häremot försäkringsbolaget vid slutet af en längre eller kortare period af försäkringstiden till försäkringstagaren återlämnar det belopp af den erlagda premien, som icke åtgått till betäckande af de verkliga försäkringskostnaderna för samma tid, d. v. s. försäkringsrisk, anskaffningskostnader och förvaltningskostnader, ränta å erforderligt rörelsekapital m. m., samt att detta en gång för mycket uppburna belopp — ehvad det efter viss bestämd tid utan vidare helt återbäres eller till någon del afsättes för att genom framdeles skeende återbetalning åstadkomma jämnhet med afseende å de periodvis återburna beloppens storlek — gifvetvis aldrig kan anses vara någon vinst för försäkringsbolaget. Ju större det belopp blir, som sålunda till en försäkringstagare återbäres, desto billigare blir också försäkringen.

I den mån det nu kan anses vara för de särskilda individerna och samhället af vikt och betydighet, att lifförsäkringen göres så billig som möjligt, i lika mån är det följaktligen betydelsefullt, att de till försäkrade återburna premiebeloppen blifva — naturligtvis utan höjande af premiesatserna — så stora som möjligt. Hvarje anledning till minskning af premieåterbäringen bör således, såvidt ske kan, undvikas.

En af de faktorer, som härvidlag, särskildt de senaste åren, gjort sig lifligt kännbar, är den skattebörd, som genom taxering för inkomst af de till premieåterbäring afsedda belopp i hög grad betungat försäkringsrörelsen. Skatterna till stat och kommun, som numera för försäkringsbolagen uppgå till afsevärda belopp, öka omkostnaderna för försäkringsrörelsens bedrivande, hvilket naturligen i själfva verket icke

betyder annat än minskad premieåterbäring och således dyrare försäkring.

Såsom en belysning af, huru vinsten som beskattningsföremål rätteligen bör bedömas, kan vara af intresse att se, huru Kristiania Byret nyligen afdömt ett mål, där beskattningsmyndigheterna bestämt, att den s. k. vinsten skulle beskattas. Byretten förklarade, att det afgörande momentet vore att se »i det kontraktsevenliga förhållande, hvori bolaget ställt sig till de försäkrade med hänsyn till deras rätt till s. k. vinst». Efter att ha citerat bolagsordningens stadgande i berörda hänseende, fortsattes i utslaget: »Efter hvad bolaget oemotsagdt upplyst, har bolaget därjämte i etthvart af sina försäkringskontrakt *uttryckligen förpliktat sig till att utbetala till de försäkrade allt, som utgör behållningen, efter det att bolaget täckt:*

- 1) administrations-, underhålls- och andra utgifter;
- 2) de i lag föreskrifna fondafsättningar;
- 3) aktieägarnes utdelning, begränsad till 30,000 kronor.

Man må därför ge svaranden rätt i, att bolaget öfverhufvud icke har rättighet att disponera och tillgodoräkna sig den del af bolagets nettointkomst, som skall utgå till de försäkrade som s. k. vinst. Detta belopp kan sålunda icke lagenligt ekonomiskt komma bolaget som sådant till godo, i det att *med rättsnödvändighet* är gifvet, att utbetalning *skall* äga rum till de försäkrade, som därför ock måste hafva rätt att vid domstol tvinga bolaget att uppgöra mellanhafvandet på det sätt, som i bolagsordning och försäkringskontrakt sägs. Men när så är förhållandet, är det uppenbart att nämnda del af bolagets inkomster icke med rätta kunna anses *intjänta såsom bolagets egendom*. Vederbörande vinstbelopp beteckna icke något plus för själfva bolaget, men ett passivum, ett skuldbelopp för bolaget till de försäkrade, som genom vinsten få tillbaka den del af premien, som enligt årsbokslutet visar sig vara betaldt för mycket. Under dessa omständigheter kunna vederbörandes vinstbelopp icke beskattas på bolagets hand». Byretten fastslår, att den omständigheten, att de försäkrades kraf är betingadt af, att där verkligen uppstått öfverskott, som de icke på förhand kunnat beräkna, icke kan bringa saken i annat läge, samt slutar med att likställa hela denna fråga med konsumtionsföreningarnas skatteplikt.

Att sålunda genom beskattning hos försäkringsbolaget af de belopp, detta periodvis återbär till försäkringstagare, minska beloppet af blifvande premieåterbäring kan näppeligen betecknas som vare sig praktiskt eller rättvist. Sedt ur praktisk synpunkt, kan väl förfarandet

att på nu nämndt sätt fördyra försäkringen ingalunda anses lämpligt, då det ju af skäl, som förut anförts, måste ligga i det allmännas intresse att kraftigt uppmuntra lifförsäkringsrörelsen och underlätta dess utveckling. Att beskattningen därjämte kan betraktas som en orättvisa bör väl vara uppenbart, då grunden till beskattningen måste vara antagandet, att den s. k. vinsten (summan af återburna premier) är en inkomst för försäkringsbolaget, för hvilken detta skall vidkännas beskattning, medan tvärtom skatten ju faktiskt uttages af försäkringstagarna ehuru genom försäkringsbolaget. Den orättvisa, som väl må medgifvas ligga häruti, blir emellertid än större därigenom att skatten, då den uttages hos försäkringsbolaget, i allmänhet kommer att utgå icke efter det taxerade inkomstbeloppet utan efter ett belopp, som på grund af progressionen kanske är ända till fem gånger så stort som detta. Är för ett försäkringsbolag det sammanlagda beloppet af återburna premier ett år t. ex. 500,000 kronor, får det erlägga skatt som om beloppet varit 2,500,000 kronor och den härför utgående skattesumman erlägges af försäkringstagarna genom minskning i de belopp, som ett följande år återbäras till dem.

Då af hvad i denna sak anförts otvifvelaktigt synes böra framgå, att de belopp, som under namn af vinst återbäras till försäkringstagare, rätteligen icke böra betraktas annorlunda än som en regleringspost i försäkringsbolagets och försäkringstagarnas mellanvarande eller som en deposition hos försäkringsbolaget, afsedd att i mån af behof användas men i öfrigt återlämnas till deponenten, samt det därjämte väl får anses med samhällets intresse mest förenligt att, åtminstone i den mån ske kan, icke vidtaga åtgärder, som medföra ett väsentligt fördyrande af lifförsäkringen, hemställes vördsamt,

att Riksdagen ville besluta sådan ändring af § 8 i nu gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt, att bland de moment, som angifva hvad som icke bör såsom inkomst taxeras införas ett af ungefär följande lydelse: »hvad lifförsäkringsanstalt använder för återbäring till försäkringstagare eller afsetter för framtida återbäring till dessa».

Stockholm den 26 januari 1911.

Aug. Wikander.

P. Fahlbeck.

Gustaf von Rosen.

Joh. Hellner.